

ním a kvantitativním šetření se kromě Markéty Klusoňové podílela také Klára Brožovičová, odborná asistentka z Ústavu evropské etnologie FF MU v Brně. Kvalitativní šetření bylo realizováno prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky OSPOD (orgán sociálně-právní ochrany dětí) a vybraných neziskových organizací. Kvantitativní přístup reprezentuje dotazníkové šetření zaměřené na znalosti a postoje jednotlivců k novému občanskému zákoníku. To bylo uskutečněno v rámci tří skupin: obyvatel azylových domů, studentů prvního ročníku PF MU a studentů navazujícího magisterského oboru na PF MU. V poslední kapitole pak najdeme interpretaci výsledků dotazníkového šetření.

Dotazníkové šetření ukázalo poměrně jednoznačné závěry, které vyplývají ze srovnání jednotlivých sledovaných skupin. Míra informovanosti koreluje se vzděláním a sociálním postavením respondentů, což potvrzuje teoretické předpoklady, které lze najít v první kapitole knihy (podkapitola 1.2.1 – Znalost práva). Lze také konstatovat, že respondenti s vyšším so-

ciálním statusem a vzděláním věří více ve funkčnost právního systému. Autoři také konstatují, že jejich studie prokázala potřebu empirického zkoumání právního vědomí v situacích, kdy dochází k podstatnějším změnám právního řádu.

Celkově se monografie pokusila shromáždit zajímavé poznatky, které je možné v budoucnosti dále využít. Nabízí se realizovat další empirické šetření na základě této práce a závěrů v ní popsaných. Bez podobných výzkumů můžeme těžko zjistit, zda se právní vědomí ve společnosti nějak mění a vyvíjí. Pokud už je změna zaznamenána, pak se nabízí prostor pro analýzu toho, proč k ní dochází.

Závěrem bych konstatoval, že recenzovaná publikace představuje zasvěcený výklad otázek spojených s problematikou právního vědomí. Knihu je možné doporučit především studentům magisterských a doktorských oborů na právnických fakultách jako doplnění materie týkající se teorie a sociologie práva. Zároveň by ale mohla být cenným zdrojem informací také pro širší veřejnost.

Pavel Dufek, Hubert Smekal a kolektiv: Lidská práva v mezinárodní politice, Praha: Wolters Kluwer, 2014, 448 stran

MIROSLAV KNOB

PRÁVNICKÁ FAKULTA MASARYKOVY UNIVERZITY, BRNO

„Všechno, co jste kdy chtěli vědět o lidských právech v mezinárodní politice (a báli jste se zeptat)“ – tato parafráze na název filmu Woodyho Allena by mohla sloužit jako podtitul publikace, která vyšla v ediční řadě Lidská práva nakladatelství Wolters Kluwer. Pod vedením Pavla Dufka a Huberta Smekala z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity přináší texty kolektivu autorů a autorek z oblasti sociálních věd, zahraniční politiky a práva. Editoři si v úvodu knihy vytkli ambiciózní cíl – vytvořit příručku lidských práv v mezinárodní politice pro českého čtenáře. A na začátek recenze je nutno konstatovat, že se jim tohoto cíle podařilo dosáhnout. Recenzovaná publikace, která je svým záběrem a rozsahem v českém akademickém prostředí unikátní, si rozhodně zaslouží pozornost.

Publikace je členěna do tří ucelených bloků. První blok se věnuje základům studia lidských práv, druhý blok se zabývá problematikou lidských práv v mezinárodním kontextu a poskytuje jednak vhled do základních mezinárodněprávních problémů spojených s lidskými právy a zároveň představuje popis základních mezinárodních systémů lidských práv. Poslední, třetí kapitola se věnuje lidským právům z pohledu České republiky.

Úvodní blok, který obsahuje tři kapitoly, se věnuje obecnému úvodu do studia lidských práv. Jedná se o velmi solidní blok příspěvků, který nabízí v prvé řadě hluboký filozofický podklad konceptu lidských práv, který v taktu ucelené podobě v rámci knižní publikace byl již stejnými autory (Jiřím Barošem a Liborem Dufkem) publikován v rámci knihy Demokratické

a lidská práva. Středoevropské pohledy (HOLZER, J. – MOLEK, P. *Demokratizace a lidská práva. Středoevropské pohledy*. 1. vyd. Brno – Praha: MUNI Press – SLON, 2013, s. 75–103, s. 29. Studie 105. svazek). Zároveň přináší přehled základního pojmosloví pro studium lidských práv a v neposlední řadě v rámci třetí a čtvrté kapitoly z pera Huberta Smekala (a v případě třetí kapitoly i Petra Preclíka) shrnuje současné mezinárodní trendy v této oblasti a dosavadní trendy v sociálněvědním výzkumu.

Především třetí a čtvrtá kapitola jsou pro čtenáře, který není zaměřen na sociovědní výzkum (tedy především pro právníky) velmi přínosné. Představují zasvěcený pohled na aktuální trendy a směry výzkumu lidských práv a jsou uceleným pohledem na „state of the art“ doplněné o odkazy na konkrétní díla, která byla v oblasti průlomová.

Druhý, co se týče objemu textu nejdelší, blok se věnuje lidským právům z mezinárodní perspektivy. Úvodní kapitola představuje úvod do teoretické reflexe studia lidských práv z pohledu mezinárodních vztahů. Spolu s druhou kapitolou, která popisuje jednotlivé aktéry na poli lidských práv, představuje solidní základ, který slouží jako základní teoretické východisko pro následující kapitoly.

Jako ucelený komplet z tohoto bloku vyčnívají kapitoly 7, 8 a 9 pojednávající o systémech ochrany lidských práv. V rámci tohoto kompletu jsou na jednom místě popsány systémy ochrany lidských práv, jak mezinárodní (OSN), tak regionální (Evropský, Americký, Asijský a Africký). Tato část je velmi technická a přináší souborný náhled do struktury popisovaných systémů ochrany lidských práv. Čtenář se zde dozví, jak jednotlivé systémy vznikaly, jaká je jejich struktura a jak jsou v nich lidská práva vymáhána. Především studenti ocení tento zdroj informací, shrnující strukturu a mechanismy systémů lidských práv.

Druhý ucelený komplet představují kapitoly 10 až 12, pojednávající o lidských právech v ozbrojených konfliktech, relativně nové doktríně odpovědnosti za ochranu (R2P) a mezinárodní trestní spravedlnosti. Tato část přináší výklad k problematice lidských práv v hraniční situaci, jakou je ozbrojený konflikt, respektive v jejich soudní reflexi. V rámci jednotlivých kapitol se čtenáři dostane zhuštěného a zároveň přehledného výkladu k problematice (což ostatně platí obecně pro celou recenzovanou publikaci) a představuje solidní základ pro každého studenta či profesionála, který má o problematiku válečných konfliktů z pohledu mezinárodního práva zájem.

Poslední kapitola bloku z pera Kataríny Šipulové se věnuje tranzitní spravedlnosti. Autorka, která se této problematice ve své akademické práci soustavně věnuje, přináší velmi kvalitní teoretickou stať, ve které popisuje jednotlivé

přístupy k vyrovnání se s totalitní minulostí, přičemž právě třináctá kapitola je jedním z vrcholů celé publikace.

Třetí, poslední blok se zabývá lidskými právy v mezinárodním kontextu z pohledu České republiky. Úvodní kapitola bloku se věnuje tvorbě lidsko-právní politiky v ČR. Lubomír Majerčík, který je jejím autorem, zde zabrousil i do kritiky neexistence nezávislé lidsko-právní instituce (NHRI) v České republice, přičemž kapitola předkládá i možné návrhy řešení této mezer v mezinárodním lidsko-právním obraze ČR. Jisté riziko tohoto přístupu, který je v rámci popisnosti publikace osvěžující, však může představovat její možné zastarání. Toto riziko však není nikterak velké, ostatně k aktualizaci kapitoly může dojít v rámci dalších vydání.

Kapitola patnáctá, pojednávající o ústavním soudnictví, je důležitým doplňkem k celému výkladu. Poslední, šestnáctá kapitola, zabývající se Teoretickou reflexí české lidsko-právní zahraniční politiky je dalším z aktuálních textů. Autorka, Veronika Bílková, zde vychází z ustálených kritérií popisu zahraniční politiky, která aplikuje na případ České republiky. Čtenáři se tak do rukou dostává kritická reflexe této významné kapitoly české mezinárodní politiky, která však bohužel již lehce zastarala. Avšak, stejně jako v případě první kapitoly tohoto bloku, v rámci druhého vydání je zde značný prostor pro mapování vývoje, čímž celá kniha získává nad rámec teoretického popisu i punc aktuálnosti.

Co říci závěrem? Za největší přínos publikace považuji přehledné a jasné shrnutí problematiky lidských práv nejen z pohledu čistě právního, ale s přesahy do mezinárodních vztahů, politologie a dalších sociálněvědních oborů. Takto ucelenou publikaci ocení především studenti a odborníci, mající zájem o proniknutí do problematiky. Čtenář v publikaci najde nejen informace, přehledně seřazené a roztříděné, ale také odkazy na další publikace, které ho navedou k hlubšímu proniknutí do oblastí, o které má zájem.

Publikace se nesnaží přinášet nové objevné závěry. Ostatně, to není ani jejím cílem. Zasvěcené shrnutí problematiky, které slouží jako odrazový můstek pro každého, kdo má hlubší zájem o každé z témat publikace, je cílem samo o sobě. Další výhodou, kterou ocení především studenti práv či mezinárodních vztahů, je dostupnost výkladu v češtině.

Publikace, jako je kniha *Lidská práva v mezinárodní politice*, zaplnila výraznou mezeru v česky psaných odborných knihách. Za to je třeba vyslovit uznání jak editorům, tak autorům a stejně tak vydavateli, jehož ediční řada *Lidská práva* se stává hodnotným vydavatelským projektem pro všechny lidsko-právní experty.